

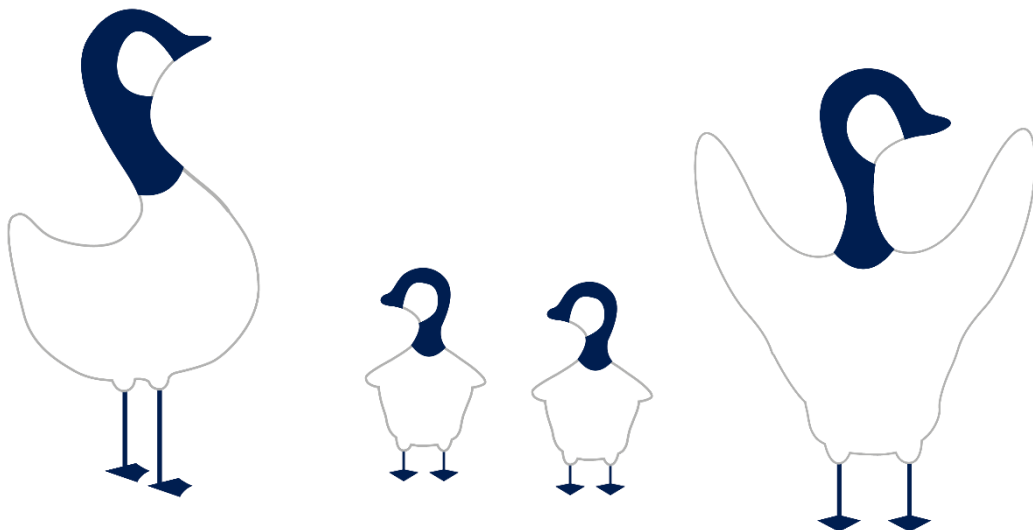
**Polvijärven kunnan
varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen
kiusaamisen ehkäisyn ja
puuttumisen suunnitelma**

POLVIJÄRVI

Sisällysluettelo

1 Mitä kiusaaminen on ja miten se eroaa konfliktista?	2
2 Kiusaamisen ehkäisy varhaiskasvatuksessa	3
Miten ehkäisemme kiusaamista varhaiskasvatuksessa?	4
3 Kiusaamisen huomaaminen ja tunnistaminen	4
Miten huomaamme ja tunnistamme kiusaamisen?	4
4 Kiusaamiseen puuttuminen, selvittäminen ja seuranta	5
Miten puutumme kiusaamiseen?	5
5 Yhteistyö huoltajien kanssa	5
Liite Kiusaamiseen puuttuminen ja seuranta -lomake	6
Lähteet	7

1 Mitä kiusaaminen on ja miten se eroaa konfliktista?

Kiusaamisen määrittäminen on usein hankalaa, sillä se voi tarkoittaa eri ihmisille eri asioita. Jotta kiusaamista voidaan ehkäistä ja siihen voidaan puuttua, on tärkeää löytää yhteinen käsitys siitä, mikä on kiusaamista. On syytä muistaa, että kaikki lasten välinen kielteinen käytös ei ole kiusaamista. Kiusaamisessa keskeistä on epätasapaino valtasuhteissa. Kiusaamisessa on kyse siitä, että kiusatun on vaikea puolustautua itseensä kohdistuvaa kielteistä toimintaa vastaan. Kiusaaminen on toistuvaa ja tietoista toimintaa. Konfliktissa on usein kyse kahdesta tasaväkisestä henkilöstä, jotka riitelevät tai ovat eri mieltä asioista. (Mannerheimin lastensuojeluliitto)

Kiusaaminen voidaan jakaa epäsuoraan ja suoraan kiusaamiseen. Suora kiusaaminen tarkoittaa esimerkiksi potkimista, lyömistä, tavaroiden ottamista, nimittelyä tai uhkaamista. Epäsuorassa kiusaamisessa on kyse juoruilusta, valehtelemisestä, selän takana puhumisesta ja tietoisesti ryhmän ulkopuolelle jättämisestä.

Kiusaaminen voidaan jakaa myös fyysiseen, sanalliseen ja psyykkiseen kiusaamiseen:

<p>fyysinen kiusaaminen:</p> <ul style="list-style-type: none"> lyöminen potkiminen kamppaaminen esteenä oleminen vaatteiden repiminen nipistely tavaroiden omiminen 	<p>sanallinen kiusaaminen:</p> <ul style="list-style-type: none"> haukkuminen nimittely hännääminen lällättäminen vaatteiden ym. kommentointi selän takana puhuminen 	<p>psyykkinen kiusaaminen:</p> <ul style="list-style-type: none"> uhkailu, manipulointi kiristäminen ilveily poissulkeminen leikin sääntöjen muuttaminen selän takana puhuminen puhumatta jättäminen
---	--	---

(Kiusaamisen ehkäisy varhaiskasvatuksessa, Mannerheimin lastensuojeluliitto)

Kiusaamisen taustalla on aina jokin syy. Näitä syitä voi olla mm. ryhmäpaine, pahan olon purkaminen (esim. ahdistus, pettymys, huono itsetunto yms.), kypsymättömät ja puutteelliset vuorovaikutus- ja itsesäätelytaidot, vallan hakeminen, pyrkimys varmistaa asemaansa ryhmässä, eriarvoisuuden kokeminen tai halu kiusata muuten vain. (www.pikitoimintamalli.fi)

2 Kiusaamisen ehkäisy varhaiskasvatuksessa

Kiusaamisen ehkäisy on turvallisen ryhmän luomista, vuorovaikutustaitojen vahvistamista sekä lapsiryhmän toimintaan vaikuttamista. Vastuun kiusaamisen ennaltaehkäisystä, kiusaamistilanteista sekä niihin puuttumisesta kantaa aina aikuinen.

Kiusaamisen ehkäisy ja siihen puuttuminen ovat edellytys laadukkaaseen varhaiskasvatukseen toteutumiselle sekä välttämätöntä yksittäisen lapsen kehitykselle, riippumatta siitä, onko kyse kiusatusta, kiusaajasta tai kiusaamista seuraamaan joutuneista muista lapsista. Kiusaamisen ehkäisy ja siihen puuttuminen eivät saa aiheuttaa yksittäisten lasten leimautumista. (Mannerheimin lastensuojeluliitto)

Huoltajien rooli on hyvin tärkeä kiusaamisen ehkäisemisessä. Yhteistyö sekä yhteiset arvot huoltajien ja varhaiskasvatuksen välillä ovat tärkeitä, sillä kiusaaminen ja kiusatuksi tuleminen on huoltajien ja varhaiskasvatuksen yhteinen asia. Vanhempien tietoisuutta kiusaamisesta ilmiönä tulee lisätä henkilökunnan toimesta. (www.pikitoimintamalli.fi)

Joensuun seudun varhaiskasvatussuunnitelmassa kiusaamisen ehkäisy määritellään seuraavasti: ”Kiusaamisen ehkäisy on kasvatusta tasa-arvoiseen yhteiskuntaan, jossa yksilöt kannattelevat ja kunnioittavat toisiaan.”. Kiusaamisen ennaltaehkäisy on osa arjen pedagogiikkaa ja laadukasta varhaiskasvatussuunnitelman mukaista toimintaa. Tärkeässä asemassa on myös kasvattajan sensitiivisyys, oikeudenmukaisuus, sanat lapsen identiteetin muodostumisessa sekä lasten tasa-arvoinen kohtaaminen. (Joensuun seudun varhaiskasvatussuunnitelma, 2019.)

Joensuun seudun varhaiskasvatussuunnitelman kiusaamisen ehkäisyn tavoitteet ja toiminta:

Tavoitteet:	Toiminta:
<ul style="list-style-type: none"> - nostaa tietoisuutta kiusaamisilmiöstä - vaikuttaa kiusaamiseen liittyviin asenteisiin - sitouttaa ja motivoida henkilökuntaa työhön paremmin - selkeyttää miten toimitaan ja perustellaan toimintansa - tehdä työstä johdonmukaista ja tuloksellisempaa - arvioida työtä - jäntevöittää huoltajien kanssa tehtävää yhteistyötä 	<ul style="list-style-type: none"> - luoda turvallinen ilmapiiri - vahvistaa lasten sosiaalisia ja emotionaalisia taitoja - vahvistaa lasten itsetuntoa - vahvistaa lasten osallisuuden tunnetta - edistää tasa-arvoa

Joensuun seudun varhaiskasvatussuunnitelman arvoina toimivat oppiminen, hyvinvointi ja vastuullisuus. Polvijärven varhaiskasvatuksessa arvot ovat luottamus, turvallisuus, vuorovaikutus ja tasa-arvo. Nämä arvot ohjaavat meitä kiusaamisen vastaisessa työssä.

Miten ehkäisemme kiusaamista varhaiskasvatuksessa?

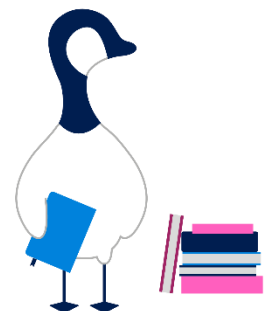
- ✓ havainnoimme päivittäin leikkejä sekä arjen eri tilanteita
- ✓ kirjaamme havaintoja sekä puutemme tilanteisiin
- ✓ olemme lapsille läsnä
- ✓ teemme arviointia läheisyyskehän avulla vähintään 2 kertaa toimintakauden aikana
- ✓ toimimme positiivisen pedagogiikan perusteiden mukaisesti
- ✓ otamme pedagogisen dokumentoinnin osaksi arkeamme
- ✓ tuemme kielen kehitystä
- ✓ keskustelemme lasten kanssa erilaisista tunteista
- ✓ toimimme yhteisten pelisääntöjen mukaisesti lasten ja työyhteisön kanssa
- ✓ harjoittemme lasten kanssa yhdessä vuorovaikutus- ja tunnetaitoja
- ✓ kohtelemme kaikkia tasapuolisesti, kehumme ja kannustamme
- ✓ käymme lasten kanssa läpi erilaisia tilanteita, esim. jos on erimielisyyttä leikin kulusta/lelujen jakamisesta tms.
- ✓ näytämme omalla toiminnallamme lapsille myönteistä käytöstä
- ✓ opettelemme neuvottelutaitoja yhdessä lasten kanssa

3 Kiusaamisen huomaaminen ja tunnistaminen

Jotta kiusaamiseen voidaan puuttua oikein ja tilanteen vaativalla tavalla, tulee kiusaaminen huomata ja tunnistaa. Aikuisen on tärkeä luoda ryhmään sellainen ilmapiiri, että lapsi kokee olonsa turvallisiksi ja sitä kautta uskaltautuu helpommin kertomaan kiusaamisesta. Aikuisen tulee aina kuunnella lasta tarkkaavaisesti sekä rohkaista lasta kertomaan niin negatiivisista kuin positiivisistakin asioista. (Mannerheimin lastensuojeluliitto)

Miten huomaamme ja tunnistamme kiusaamisen?

- ✓ teemme jatkuvaa havainnointia ja dokumentointia
- ✓ olemme leikeissä mukana
- ✓ kuuntelemme ja keskustelemme
- ✓ teemme tiivistä yhteistyötä huoltajien kanssa
- ✓ hyödynnämme draamatyöskentelyä
- ✓ kiinnitämme huomiota hyvään vuorovaikutukseen
- ✓ olemme läsnä lapsen arjessa

4 Kiusaamiseen puuttuminen, selvittäminen ja seuranta

Kiusaamisen puuttumiseen ei ole yhtä ainoaa tapaa, joka sopisi kaikkiin tilanteisiin. Erityisen tärkeää on, että jokainen aikuinen sitoutuu ja osallistuu kiusaamisen vastaiseen työhön. Varhaiskasvatuksen yhtenä tavoitteena varhaiskasvatustilanteiden mukaan on varmistaa kehittävä, oppimista edistävä, terveellinen ja turvallinen varhaiskasvatusympäristö. (Mannerheimin lastensuojeluliitto)

Kiusaamistilanteiden loppumisen varmistamiseksi tulee tehdä kirjallista seuranta. Seuranta suunniteltaessa on hyvä sopia seurannan pituus sekä se, kuka seurannasta ja sen kirjaamisesta vastaa. (Mannerheimin lastensuojeluliitto)

Miten puutumme kiusaamiseen?

- ✓ puutumme tilanteeseen aina nopeasti
- ✓ keskustelemme tilanteesta lasten kanssa ja kuulemme jokaisen näkemyksen asiaan
- ✓ teemme yhteistyötä huoltajien kanssa, keskustelemme ja kuuntelemme
- ✓ ilmoitamme tilanteesta esimiehelle
- ✓ tilannetta selvittää se aikuinen, joka on ollut tilanteessa / mikäli tarve vaatii, otetaan tilannetta selvittämään myös esimies/veo
- ✓ toimimme yhteisten pelisääntöjen mukaisesti (yhteiset pelisäännöt henkilöstöllä sekä huoltajilla)
- ✓ sitoudumme käsittelemään tilanteen loppuun asti, ei jätetä asiaa puolitiehen
- ✓ kirjaamme tilannekuvauksen; mitä on tapahtunut, mitä on sovittu yms. (liite 1)
- ✓ harjoitteleminen anteeksi pyytämistä ja antamista; tarvittaessa aikuinen sanoittaa ja mallintaa eri tapoja, varmistaa että lapsi ymmärtää, mitä se tarkoittaa, anteeksi pyyntöä tai anteeksi antamista ei aina voi vaatia.
- ✓ seuraamme, jatkuuko kiusaaminen vai onko se loppunut, keskustellaan asianomaisten kanssa

5 Yhteistyö huoltajien kanssa

Kiusaamisen ehkäisyn onnistuminen vaatii aina yhteistyötä huoltajien kanssa. Tämän vuoksi on erityisen tärkeää, että huoltajat sitoutetaan kiusaamista ehkäisevään työhön ja heidän tietoisuuttaan lisätään kiusaamisesta ilmiönä. Yhteistyö sekä yhteiset arvot huoltajien ja varhaiskasvatuksen välillä ovat tärkeitä, sillä kiusaaminen ja kiusatuksi tuleminen on huoltajien ja varhaiskasvatuksen yhteinen asia. asiat keskustellaan asianomaisten kesken eikä esimerkiksi sosiaalisessa mediassa. Yhteiset arvot vanhempien ja kasvatushenkilöstön kanssa edesauttavat ehkäisyn onnistumisessa. (www.pikitoimintamalli.fi & Mannerheimin lastensuojeluliitto)

Liite 1 Kiusaamiseen puuttuminen ja seuranta -lomake

Kiusaamiseen puuttuminen ja seuranta

Varhaiskasvatusyksikkö ja ryhmä: _____

Tilanteen kuvaus ja havainnot:

Lasten, huoltajien ja varhaiskasvatuksen työntekijöiden kanssa yhdessä sovitut toimintatavat, jatkosuunnitelma sekä seuranta

Päivämäärä ja allekirjoitukset:

Suunnitelma säilytetään lapsen varhaiskasvatusyksikössä

Lähteet

<https://cdn.mll.fi/prod/2017/08/04185732/Kiusaamisen-ehk%C3%A4isy-varhaiskasvatuksessa-B5-www.pdf>

<https://www.joensuu.fi/documents/144181/3958508/Uusi+seutu-vasu+1.4+Joensuun+tarkennuksilla.pdf/81662570-6219-6f5a-83ac-5423e6ff55c5>

<http://www.pikitoimintamalli.fi>